

א. נתערב דם פר בדם שעיר – נותן אחת למעלה ושבע למטה לשם הפר וחזור ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם השעיר [ואין ליתן מתנה אחת שתעלה לו לכאן ולכאן – כי צריך מתחילה לכלות מתנות דם הפר ורק אחר כך להתחיל במתנות דם שעיר. וכלה מכפר את הקדש...]. כן אמר רבי ירמיה, ומשמע בגמרא שגם רבא חזר והודה לדבריו.

נתערבו לאחר שנתן אחת למעלה מן הפר – הסיק רבא: נותן שבע למטה לשם פר וחזור ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר.

הוא הדין כשנתערבו קודם מתנה אחרונה של הפר – נותן אחת למטה לשם פר, ואחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר (כן גרסת ר"ח ורמב"ם; 'נתערבו לו במתנה אחרונה'. ולדינא הכל מודים בדבר. לקוטי הלכות).

ב. נתערבו לו כוסות דם הפר והשעיר – נותן וחזור ונותן שלש פעמים בכל עבודה ועבודה – אחת למעלה ושבע למטה מן הכוס האחד, ושוב אחת ושבע מהשני, ושוב אחת ושבע מהראשון, שבאופן זה מ'מה נפשך' קדמו מתנות פר לשעיר בכל סדר וסדר.

יש גורסים בדברי הרמב"ם (עיוהכ"פ ה,יא) שנותן ארבע פעמים. (ע' בשו"ת רדב"ז ח"ה אלף תקפה).

ג. מקצת דמים נתערבו ומקצתם לא נתערבו, כגון שנשפכו משני הדמים אל כוס אחת (רש"י. וערמב"ם ה,יב אופן אחר), ומקצת מהדם נשאר במזרקות – פשוט שיתן מהדמים שלא נתערבו. ודין הדם המערב בכוס – אמר רב פפא: הרי הוא 'דחוי' ויישפך לאמה [ואפילו לרבי אלעזר ברבי שמעון שאומר כוס עושה חברו 'שירים', דוקא כוס שיכול ליתן ממנו מתנות אבל כאן הלא אין ליתן מהתערובת]. ורב הונא בריה דרב יהושע אמר: דינו כ'שירים' ונשפך על יסוד מערבי של מזבח החיצון [ואפילו לחכמים האומרים כוס עושה את חברו 'דחוי', כאן שונה מפני שלא דחאו בידים (ורש"י גרס: כאן שונה כי הדמים המערבים נתקבלו בשני המזרקות שנתן מהם המתנות)].

א. פסק הרמב"ם (עיוה"כ ה,יב) כרב פפא שדם התערובת נשפך לאמה.

ב. משמע בגמרא שאם הדמים המערבים נדחו להזאות ההיכל, אין נותנים מהם על המזבח הגם שמערבים לקרנות, שכל שאינו ראוי להזאות הפרוכת אין מערבים אותו לקרנות ולטהרו של מזבח (עפ"י חדושים ובאורים ועוד).

דפים נז – נח

נז. האם מערבים את דמי הפר והשעיר לצורך נתינתם על קרנות המזבח, אם לאו?

לסתם משנתנו, וכן סתמה הברייתא וכן סובר רבי יאשיה (ורבי יהודה במנחות כב), מערבים את הדמים לפני נתינתם על הקרנות; נותן דם הפר לתוך דם השעיר ואחר כך מערה את המלא לריקן כדי לערבם יפה יפה (ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח סביב; וכפר אהרן על קרנתו אחת בשנה...). רבי יונתן אומר: אין מערבים לקרנות אלא נותן מכל דם בנפרד (בדומה לשאר המתנות. וילמד סתום מן המפורש. עפ"י תוס').

א. להלכה מערבים לקרנות (רמב"ם מעה"ק ה,יב). [הגם שבעלמא כתבו ראשונים שהלכה כרבי יונתן (מובא בשיטמ"ק ב"מ צד: שו"ת הרשב"א ח"ה רס ועוד), כאן גילה הכתוב לערב שנאמר 'וכפר אהרן על קרנתו אחת בשנה', כמבואר בברייתא ובגמ'. עתוס].

ב. גם למאן דאמר מערבים, אם לא עירב ונתנם בנפרד – נראה שיצא (עפ"י חזון איש).

ג. גם למאן דאמר אין מערבים לקרנות, מערבים להזאות אחרונות שהרי נאמר והזה על המזבח שבע פעמים – ואין להוסיף על שבע (עפ"י תוס' וש"ר. וכן מפורש בירושלמי).

דף נח

צח. האם קבלת הדם (ושאר עבודות כיו"ב) כשרים באופנים דלהלן?

א. הניח מזרק בתוך מזרק.

ב. הניח סיב בתוך מזרק.

א. שאל רמי בר חמא מרב חסדא: הניח מזרק בתוך מזרק וקבל בו את הדם, מהו. לפי לשון אחת שאלתו היתה האם מין במינו חוצץ אם לאו, וללשון אחרת היתה השאלה האם דרך שירות בכך. לפי לשון ראשונה הוכיח לו רב חסדא שעבודתו כשרה, ונדחתה הראיה. ושוב ניסו להוכיח שמין במינו חוצץ ודחו. ומבואר בסוגיא שדוקא כשמבטל את הדבר עד גמר העבודה (רש"י), או יש להסתפק, אבל כשאינו מבטלו – ודאי חוצץ, כגון שהיה עומד על גבי רגל חברו ועבד – עבודתו פסולה שאין חברו מבטל את רגלו.

ולפי לשון אחרונה הוכיח לו רב חסדא מתנא דבי רבי ישמעאל שדרך שירות בכך (ולקחו את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש – שני כלים ושירות אחד).

א. כתבו התוס' שלא נסתפקו משום חציצה אלא כשאוחז הכלי בתחתיתו, אבל אם אוחזו בשפתותיו והרי הוא משמש כבית-יד למזרק הדם – אפילו בשאינו-מינו כשר, לפי מה שאנו נוקטים לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה. ואילו ריצב"א סובר שבכל ענין יש לפסול משום חציצה, שנאמר ולקח הכהן – בעצמו של כהן.

ב. משמע שלפי הלשון השניה ודאי אין כאן חציצה – משום שמין במינו אינו חוצץ (עפ"י ר"ה; כסף משנה; רש"ל ורש"א שבת צג:). וכן יש אומרים בדעת רבא (בסוכה לו). שמין במינו ודאי אינו חוצץ (עתו"י ותורא"ש. אך יש מחלקים בין קדשים לחולין. עריטב"א). וכן הלכה, שמזרק בתוך מזרק כשר כי דרך שירות בכך ומין במינו אינו חוצץ (עפ"י רמב"ם פסוה"מ א, כא. ודוקא בכגון זה שמבטלו עד שעת גמר העבודה – ע' במאירי ורבנו אליקים. וע"ע בפירוש הרא"ש תמיד ה, ד שנראה לכאורה מפשט דבריו שמזרק בתוך מזרק חוצץ).

ג. נראה שאם לקח מזרק בתוך כלי חול, ודאי חסר כאן דין 'כלי שרת' ועבודתו פסולה, הגם שמין במינו אינו חוצץ ולקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה (עפ"י חזו"א מנחות כב, ז).

ב. הניח סיב בתוך מזרק וקבל בו את הדם – נסתפק רמי בר חמא אם הסיב חוצץ או שמא כיון שהדם מחלחל אינו חוצץ. ורב חסדא רצה לפשוט שאינו חוצץ, ממה שנינו כיוצא בזה לענין מי חטאת. ודחו שיש לחלק בין מים לדם שהוא סמיך. ויש אומרים כך פשט לו: בדם כשר ובקומץ פסול.

וכן הלכה. יש מפרשים 'בקומץ' – כשהסיב נתון בכלי שנתון הקומץ לתוכו (רש"י). ויש מפרשים: בכלי שממנו קומצים (רמב"ם). ואין כאן מחלוקת בדין אלא בשני האופנים פסול (עפ"י לחם משנה; לקוטי הלכות).

דפים נח – נט

שנט

צט. מהו סדר עבודת הכהן לאחר שהזה מן הדם על הפרוכת?